

החיבור לאדמה כתנאי לפיתוח המדמה

(ש"ק א, תתסה, אוה"ק ב, תקסג)

העולם עומד לעלות ממעל למצב עבודת האדמה בצורתה האמללה, שתואר קללה יש לה.

הזריעה וכל עמלה, הזריה, והניכוש שקדם לקצירה, כל אלה תוצאות של נפילה הן מעקבות החטא, בזעת אפך תאכל לחם. יעלה רוח האדם למעלה, ותענה הארץ לעומתו ברכה עליונה, ירעש כלבנון פריו¹, וגלוסקאות וכלי מילת מארץ יצמחו, ועבודת האדם, גם המעשית, תקח לה תואר עליון יותר.

מעין עליה זו הוא אור המתגלה בשמיטה, בשבת הארץ, שנה של שביתה מכל עבודת הארץ, ודי לאדם בברכת האדמה ממתת ד' עליה, וההתחרות האנושית חדלה, והלב מתעדן עד כדי הכרת אחוות כל החיים כולם, "ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכול". אמנם, גם יובל גם שמיטה רשמים הם של עולם חדש, שהעולם ההווה איננו מניח לקבוע את כל החותם כולו, אבל מבשרים הם טוב עליון, הבא מזריחה של רוחניות יותר עליונה. אבל בין כך וכך חובת האדם בצורתו המדעית לרומם את עבודת האדמה משפלותה, וזה עושה אור ד' במדע האנושי, ועתידין כל בעלי אומניות שיעמדו על הקרקע, הקרקע תצא מקללתה בחלקה היותר גדול, מפני שהחכמה תגאלנה. אבל כל זאת תהיה גאולת האדם, שהיא רק תכשיר גאולת העולם, אבל גאולת העולם עצמה תתרומם מעל הצורך של עמידה על הקרקע², ולא חובה, כי אם עדן, תישאר עבודת האדמה, ובגן עדן יטייל האדם, ושמה יהיה לעבדה ולשמרה. והעדן עצמו, "עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו"³, הוא למעלה מכל עבודה ומכל שמירה. וגם אותו העתיד מרשם הוא את זוהר אורו על ההווה, ובתקופות היותר מאירות תהיה רשימתו יותר נכרת, עד התעלות עליונה, שהכל מתעלה, הכל מתפתח, והכל דולג ודוהר למעלה, הכל שמח, מתרועע, מרנן, ומלא גילה פנימית ושבע שמחות ונחת עדנים, והוד הכל והדר מקור הכל מאיר בחלקיותו של כל אחד. והמוסר ההווי קשור בו, אורו וישעו של הקץ היותר מרומם איננו נתק מהתוכן המוסרי של ההווה, וסוכת עורו של לויטן, הכל לפי מעשיו של כל אחד ואחד. זאת היא הדעה העליונה, הדעה הישראלית, היודעת להוקיר את החיים המוסריים בתפארת נצח הודם, מה שלא ידע כל עם ולשון, ולא תשורם עין כל חכם ערל בשר. ועם כל זה אין העתיד מתעמם אפילו במאומה, ואין גילת הודו מתמעטת, כי אם עוד עולה ומתעלה, בשביל קשרה האמיץ ביקר המוסר, שהוא אמנם לא המוסר האנושי, המוגבל בתחומים כל כך צרים, ובנוי על יסודות שהנפש חופשת להשתחרר מהם, כי אם המוסר הנצחי, המוסר האלהי. אור החיים הוא מצד עצמו, לא רצועות על קרני שור מועד הוא, כי אם עטרת תפארת בראשו של כל צדיק, וצדיקים יירשו ארץ. והתעלות ההווי תעלה, עד שהאניות היותר אמיצה של הכל, תתבצר באמת וטוב ונושאייהם. לכן בארצם משנה יירשו, שמחת עולם תהיה להם.

¹ תהילים עב, טז

² יבמות סג, מגילה י

³ ישעיה טד, ג